

Minnesanteckningar Styrgruppsmöte 2019-11-13

Plats: Missionskyrkans lokal, Torsås

Deltagare:

Catharina Holmberg	Torsås kommun, Samhällsbyggnadschef
Ylva Alexandersson (M)	Oskarshamns kommun, SB-nämndsordförande
Staffan Larsson (C)	Borgholms kommun, KS, KF
Per-Olof Johansson (S)	Mörbylånga kommun, SB-nämndsordförande
Staffan Åsen	Mörbylånga kommun, Miljöchef
Kjell-Åke Larsson (C)	Västerviks kommun, KF
Gun Lindberg	Västerviks kommun, Strateg ekologisk hållbarhet
Joakim Holm	Mönsterås kommun, Miljöprojektledare
Roger Gustafsson (C)	Regionförbundet, ER Baltic Water Core Group
Tobias Facchini	Regionförbundet, Miljösamordnare
Jan Vågesjö	LRF sydost, Åtgärdssamordnare
Anna Thore (S)	Kalmar kommun, Vatten och Miljönämndsordförande
Susanna Minnhagen	Samordnare Kalmarsundskommissionen

Mötet öppnas

Anna Thore inledde mötet med att hälsa alla välkomna

Val av ordförande för Kalmarsundskommissionen

Mötet utsåg Anna Thore som ny ordförande för Kalmarsundskommissionen. Mötet ombads skicka in förslag på vice ordförande till Susanna.

Information: LEVA-projektet "från strategi till åtgärd"

Jan Vågesjö från LRF sydost berättade om projektet LEVA – lokalt engagemang för vatten. Projektet syftar till att få till åtgärder för minskad övergödning samt ökad livsmedelsproduktion. Jan kommer att ha LRF-kepsen på, d.v.s. arbeta med vattenfrågorna ur ett lantbrukarperspektiv. LEVA är ett samverkansprojekt mellan Kalmar, Borgholm och Mönsterås kommuner, Kalmarsundskommissionen samt LRF sydost. Gun flikar in att Västervik har en egen LEVA-projektledare anställd. Jan för en dialog med banker i kommunerna för att de ska kunna informera investeringsvilliga lantbrukare om projektet. Åtgärderna kommer att genomföras på privatägd mark. Alla gårdar ser olika ut. Det är önskvärt att hitta win-win-åtgärder som både minskar övergödning och ökar produktion. Exempel på detta är bevattningsdammar som samlar upp vatten och därmed näring från stora arealer. Möjligheten att bevattna innebär också att en större andel näring tas upp av grödan. Kanske en bra åtgärd för både produktion och minskad övergödning? I små avrinningsområden finns en risk att man stoppar upp en för stor del av flödet – risk för konflikt mellan lantbrukare eller mellan miljöintressen och lantbrukare. *Det har byggts många bevattningsdammar i cykler genom åren – kan man dra erfarenheter från dammar som har funnits länge?*

Regeringens pågående utredning minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete

Anna Thore berättade att Regeringen har en pågående utredning om minskad övergödning genom lokalt åtgärdsarbete. Kalmarsundskommissionen har varit en stark röst som tidigare lyckats få till förändringar i politiken, bland annat ROT-avdrag för enskilda avloppsanläggningar. I våras skrev KSK en debattartikel till DN om de lokala handlingsplaner som vars underlag tagits fram inom KSK. Artikelns blev refuserad och då kom förslag att skriva om den som ett PM till övergödningens utredningen. Susanna skickade in ett "underlag enl. ÖK" till utredningens ledare Håkan Wåhlstedt, men då förslagen kring vårt arbetssätt och metoder

redan fanns med i ett annat inskick, "Västerviks kommuns erfarenheter av lokalt åtgärdsarbete mot övergödning i Östersjön" bedömdes det inte tillföra något nytt. Kalmarsundskommissionen bidrog istället med ett utlåtande om musselodling i ett annat PM, signerat Vattenbrukscentrum Ost, om blå fånggrödor och kretslopp av näring. Dokumenten ligger på piren <https://piren.kalmar.se/grupper/397872-kalmarsundskommissionen-ksk>

På gång i kommunerna samt återkoppling åtgärdsplaner mot övergödning

Medskick till alla – anta "handlingsplanen mot övergödning" politiskt. Västervik har omarbetat och antagit sin handlingsplan. Den ligger på hemsidan. Det kommungemensamma underlaget till planen (som är frivilligt att använda) ligger på Piren. Susanna ska skicka ut nya inbjudningar till Piren samt kolla med kommunikatören vad problemet kan bero på att många inte verkar kunna komma in där. De som har handlingsplaner framtagna skickar ut dessa till mejllistan. Presentationen skickas ut tillsammans med minnesanteckningarna.

Kalmar kommun har precis avslutat sitt budgetarbete. Vatten- och miljönämnden har fått en "vattenmiljon" – fördelas mellan åtgärder på land och återcirkulerande åtgärder. Kalmar arbetar med att prioritera de åtgärder som behöver göras först samt vad de kostar.

Torsås kommun har sökt LONA-stöd för 14 projekt. Troligtvis beviljas 9 av dessa stöd. Bland annat en dagvattendamm i närheten av där vi sitter. Kommunal mark – 3 våtmarker längs med ån i tätorten. Delvis åtgärd mot översvämningar. Omlöp kring damm – juridisk process, restaurering av omlöp. Befintlig gäddfabrik – arbete med att få gäddan att leka på egen hand. En hållbarhetsresa planeras i påsk.

Västerviks kommun sökte LONA-stöd hösten 2017, 34 projekt – dubbelt så många åtgärder, vattenfördröjande, 16 miljoner. Framförallt Tjust kustområde som är prioriterat. Strukturkalkning, tvåstegsdiken, våtmarker, fosfordammar, biokolfilterdiken (istället för kalk). Dynestaviken – restaurering av syrefri havsvik, bevattning, samarbete med SLU. Multidamm med pengar från Boverket – översvämningssproblematik, vattenfördröjning, bevattning av fotbollsplaner, konstsnö. Interreg – hur minskar vi övergödningen av Östersjön och klimatanpassar lantbruk? Flera länder kring Östersjön ingår. Rådgivning till lantbrukare, utbyte av erfarenheter, Vattenmyndigheten SÖ, HaV m.fl. Kommunernas arbete med fysisk planering kopplat till skogs- och lantbruk. Inte bara urban miljö. Klimatanpassningsperspektiv.

Oskarshamns kommun hamnsanering genomförd. Samhällsbyggnadsnämnden ser över igenvuxna vikar. Döderhultsbäcken – åtgärdskartering, åtgärder innan 2022, samarbete med vattenråd. Stipendium har delats ut till vattenråd som aktivt arbetat med vattenvårdsåtgärder.

Mönsterås kommun deltar i LEVA-projektet där åtgärder planeras inom Lillån och Habbestorpsbäckens avrinningsområden. Kommunen har lämnat in LOVA-ansökan för en pott med pengar som kan användas för att genomföra de åtgärdsförslag som uppkommer i LEVA-projektet. Parallellt med detta pågår arbetet med att få till en ca 10 ha stor översvämningstvåtmårk vid Habbestorpsbäcken. Flera markägare har kontaktat kommunen med intresse för att genomföra vattenuppehållande åtgärder. Kommunen tar dessa projekt vidare tillsammans med markägarna. Under året anläggs en mindre våtmark uppströms Mönsterås samhälle. Arbete med att ta fram nya lokala miljömål för Mönsterås kommun pågår. Minskad övergödning och vattenuppehållande åtgärder kommer pekas ut som prioriterade områden. Miljömålen kommer att vara färdiga under våren 2020.

Region Kalmar län -Regionalt ledningsforum har beslutat om en gemensam vattenkampanj – "Vattentankar". Varje kommun har värdskapet en vecka där man genomför aktiviteter för att uppmärksamma vattnets värde. Kommunernas insatser sammanställs och presenteras på vattenstämman i Kalmar i april 2020. Euroregion Baltics vattenarbetsgrupp vill gärna ha idéer till internationella samarbetsprojekt kopplade till vattenmiljö. Både informationsutbyte och konkreta åtgärder. Siktar på framtida projekt i det stora Östersjöprogrammet (Interreg), behöver OK från Östersjöstrategins "HAL" (horisontal action leader) – ansökan i mars. Vi har nästa år på oss att ta fram en stor ansökan. Wetscape – en förstudie om vattenfördröjande åtgärder i landskapet har tagits fram av SLU på uppdrag av Region Kalmar län, Kalmarsundskommissionen och Länsstyrelsen Kalmar län. Förstudien fokuserade på ekosystemtjänster och en bättre vattenbalans. Arbetet ledde till en projektidé om ett stort nationellt projekt kring vattenuppehållande åtgärder. 26 partners var involverade i planeringen vilket ledde till att projektet blev för stort och spretigt. Man beslutade

att avbryta arbetet och att man vill jobba ur ett länsperspektiv. Målsättningen om att lämna in en ansökan finns dock kvar. Det finns ingen nationell aktör som har uppdraget att jobba med dessa frågor utifrån ett nationellt perspektiv med både kunskapsuppbyggande och genomförande av åtgärder som fokus. Regionen sammanträder den 3 december för att ta fram ramar för en framtida ansökan. Det behövs en röd tråd som knyter ihop alla aktiviteter som planeras inom projektet. När ramarna för projektet är satta kommer detta förankras hos Kalmarsundskommisionen. Ett antal lämpliga pilotområden behöver tas fram av kommunerna. Ansökan om skrivarmedel ska lämnas in i februari 2020. Concept note lämnas in i juni. Den egentliga ansökan lämnas in till EU under hösten 2020. EU-stödet ger 55 % finansiering, vilket innebär att projektet inte kan vara lika omfattande som Wetscape-idén. Medfinansiering för resterande 45 % måste också hittas. 30-40 miljoner bör vara en rimlig projektbudget. Idén är förankrad hos Regionen, Länsstyrelsen och delvis hos kommunerna.

Mörbylånga – Har inte haft resurser för denna typ av vattenarbete förrän nyligen. Kommunen vill att vatten- och övergödningsfrågorna ska ingå i det löpande arbetet inom kommunen. Mörbylånga har lagt mycket pengar på VA-åtgärder för att säkra dricksvattentillgång. Frågan om vatten behöver vidgas från övergödning till ett bredare perspektiv. Kommunen driver ett LOVA-projekt som syftar till att hitta 10 lämpliga områden för åtgärder. Tyngdpunkt på information och dialog.

Information: Från Vattenråden

Vattenråden har fått 50 % mindre finansiering. Flera av vattenråden har sökt LOVA och LONA-stöd för att säkra sin verksamhet. Ansökningarna är kopplade till åtgärdspaket som i många vattenråd finns klarlagda. Vattenråden har det tufft ekonomiskt!

Rapport om årets verksamhet

Susanna gick igenom ekonomin kring årets verksamhet. Kommissionen har spenderat mindre pengar än tidigare år eftersom samordnaren arbetat inom ett annat projekt. Överskottet kommer föras över till nästa år. Årets verksamhet finns summerad i en skriftlig rapport som delades ut på mötet och även finns på www.kalmarsundskommisionen.se Kustmiljöturné 2019 var en busstur runt Gamlebyviken i Västervik med visning av åtgärder.

Diskussion kring VP 2020

Kustmiljöturné 2020 – finns två förslag. 1. På Öland –En tankesmedja med tema "framtidens utvecklingsbehov i regionen" 2. I Oskarshamn, i samarbete med de båda nya EU-projekten Grip on Life och Life Connects. EU-projekten kan medfinansiera turnén.

Beslut: Vi arrangerar två möten. Ett på Öland under våren, som ett extra långt styrgruppsmöte med studiebesök. Mer tid behövs för att diskutera framtiden för KSK. Förslag: Mörbylånga torsdag 16 april kombinerat med studiebesök på det nya vattenverket.

Sedan en mer traditionell kustmiljöturné i Oskarshamn under hösten i samarbete med Life-projekten.

Temagrupper och samarbetsmöjligheter

Temagrupp Handlingsplaner: Årlig återkoppling och uppdatering av underlag till planerna

Temagrupp Vattenråd: Samarbete med vattenråden kring hemsidor, informationsspridning och arrangemang (ex. vis tog man förra året fram en tipspromenad på tema vatten som användes vid höstbål i fyra olika kommuner)

Temagrupp Markanvändning. En grupp som funnits sedan 2016 med samarbete kring hur man anlägger våtmarker mm.

Temagrupp Musselodling: Det stora EU-projektet kring musselodling är avslutat. Därmed har den regionala temagruppen lagts ner och vi ingår istället via nätverket Submariner i en internationell grupp som bedriver lobbying och kunskapsspridning kring musselodling i Östersjön.

Temagrupp Rejektvatten – återvinning av renat avloppsvatten. Det finns intresse för detta hos många aktörer. Återanvändning kräver dock stora lagrings-anläggningar – vem står för denna kostnad? Lyft poli-

tiskt hur man kan koppla ihop betalningsviljan för minskad övergödning med betalningsviljan för vattenförsörjning.

Förslag på temagrupp: Dikningsföretag. Grip on Life IP kommer utreda juridiken kring dikningsföretag och kan stötta en sådan temagrupp med expertis.

Förslag på temagrupp– biotopvårdsåtgärder i grunda vikar. Vad kan man göra för att öka biologisk mångfald med mera? Det nyligen avslutade Vik-för-vik projektet och Kompis-projekt på flera håll i regionen har tagit fram underlag till detta.

Det blir många temagrupper!

Beslut: Dikningsföretagsgruppen integreras i Markanvändningsgruppen och samarbetar under 2020 med Grip on Life. Biotopvårdsåtgärder i grunda vika kvarstår som förslag på intressant samarbetsområde och sammankallas om strategiskt tillfälle dyker upp. Länsstyrelsen har visat intresse för att stötta gruppen.

Övrigt till VP

Lyft fram specifikt i VP att vi ska arbeta för klimatanpassning/spara vatten (Wetscape 2.0)

Race for the Baltic – ligg lågt för tillfället, kolla vad som händer. Om de inte jobbar vidare behöver vi kanske hitta annat nationellt nätverk att ingå i.

Övriga frågor

-Det finns arbetsgrupper inom EU som arbetar med förslag innan de går ut på remiss. Det finns möjlighet för oss att ha direktkontakt med dessa arbetsgrupper, vilket ger oss tidig information och möjlighet att påverka.

-Det är troligt att det kommer en nationell strategi för att hantera vattenbrist. KSK bör bevaka denna.

- Önskan om att även kommuner i inlandet ska involveras i Östersjöarbetet. Kanske läge att lyfta detta vid mötet på Öland? Men vi behöver anta våra egna planer först.

-Den 10 december kommer det, på CIS i Kalmar, anordnas en föreläsning om ett koncept kring dämmen i diken som används på Gotland. Jan Vågesjö skickar ut mer information om detta.

Datum för nästa möte

16 april i samband med aktivitet på Öland.